

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **V. L.**, bývajúcej v K., zastúpenej JUDr. K. P., advokátkou so sídlom v K., proti žalovanému **F. L.**, bývajúcemu v T., zastúpeného JUDr. K. H., advokátkou so sídlom v K., **o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva** vedenej na Okresnom súde Košice - okolie pod sp.zn. 8 C 29/1995, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Košiciach, takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Košiciach, členovia senátu 11 Co JUDr. A. Č., JUDr. J. Č. a JUDr. E. K. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp.zn. 11 Co 62/2010 (vec Okresného súdu Košice -okolie vedená pod sp.zn. 8 C 29/1995).

O d ô v o d n e n i e

Predsedička senátu Krajského súdu v Košiciach JUDr. J. Č. v konaní vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 11 Co 62/2010 predložila vec na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky z dôvodu námietky zaujatosti uplatnenej žalobkyňou voči členom odvolacieho senátu 11 Co i voči všetkým sudcom občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Košiciach.

V námietke zaujatosti zo 14. januára 2011 (čl. 674 a čl.675 spisu) žalobkyňa uviedla, že sudkyňa JUDr. J. Č., členka senátu 11 Co, je sesternicou manželky žalovaného F. L.; ostatní členovia senátu 11 Co sú zaujatí pre pomer k JUDr. Č. ako referujúcej sudkyňi; ostatní sudcovia Krajského súdu v Košiciach na „civilnom úseku“ sa dobre poznajú s referujúcou sudkyňou i s ostatnými členmi senátu 11 Co. Navrhla, aby predmetná vec bola pridelená na prerokovanie inému odvolaciemu súdu.

JUDr. J. Č., predsedníčka senátu 11 Co, k vznesenej námietke uviedla, že o skutočnosti, že žalovaný je manželom jej sesternice I. J., ktorá nie je účastníčkou konania, sa dozvedela až z námietky zaujatosti zo 14. januára 2010. Účastníkov konania vrátane žalovaného, osobne (vôbec) nepozná. Žalovaného nikdy nevidela ani sa s ním nestretla z dôvodu, že so sesternicou I. J., ktorá býva v T. sa približne od roku 1985 nestretáva, ani inak ju nekontaktuje. Pretože nemá žiaden osobný vzťah ani k právnym zástupcom účastníkov konania a je bez pomeru k veci, necíti sa byť zaujatá. Pokiaľ by samotná existencia príbuzenského vzťahu vzbudzovala pochybnosti o jej nezaujatosti, navrhuje, aby bola z prejednávania a rozhodovania veci vylúčená.

JUDr. A. Č. a JUDr. E. K., ďalší členovia senátu 11 Co, k vznesenej námietke zhodne uviedli, že nie sú im známe žiadne dôvody, ktoré by zakladali ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v danej veci, lebo nemajú žiaden vzťah k prejednávanej veci, k účastníkom konania ani k ich zástupcom. Nemajú vedomosť o tom, že by manželka žalovaného bola sesternicou JUDr. J. Č., ktorá je ich kolegyňou v senáte 11 Co. Pokiaľ by samotná existencia príbuzenského vzťahu JUDr. Č. k manželke žalovaného vzbudzovala pochybnosti o ich nezaujatosti, navrhujú, aby boli z prejednávania a rozhodovania veci vylúčení.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave (§ 16 ods.1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť uvedených námietok zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia §14 ods.1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (§ 14 až § 16 O.s.p.) sa v občianskom súdnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadšžania určitej procesnej strane) sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania

a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (vid' napríklad *Piersack c. Belgicko*).

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Nestrannosť z hľadiska správania sudcu je vlastne nedostatok subjektívnej nezaujatosti, o ktorej svedčí správanie sudcu (*Boekmans c. Belgicko*). Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti.

Rozhodujúce nie je len (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [vid' tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (*Delcourt c. Belgicko*). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (*Pullar c. Spojené kráľovstvo*).

Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (viď tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z vyššie uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Pri posudzovaní dôvodnosti námietky vznesenej žalobkyňou voči sudcom – členom odvolacieho senátu 11 Co o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Analýza skutočností uvádzaných žalobkyňou vo svetle vysvetlení sudcov – členov odvolacieho senátu 11 Co umožňuje dospieť k záveru, že títo sudcovia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci.

Cieľu, sledovanému uvedeným ustanovením, zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to : 1/ k veci, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo 2/ k účastníkom konania, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo 3/ k zástupcom účastníkov konania (ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod 2.).

Členovia senátu Krajského súdu v Košiciach 11 Co JUDr. J. Č., predsedníčka senátu, JUDr. A. Č., predsedníčka senátu a JUDr. Ľ. K., člen senátu, zhodne uviedli, že sa necítia byť zaujatí z dôvodu, že nemajú žiaden vzťah k účastníkom konania, k ich zástupcom ani k veci. JUDr. J. Č. výslovne uviedla, že žalovaného osobne nepozná, nikdy sa s ním nestretla a od roku 1985 sa nestretáva (nekontaktuje) ani s manželkou žalovaného, ktorá je jej sesternicou.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považoval za potrebné zohľadniť, že z vyššie uvedenej námietky zaujatosti, ktorú vzniesla žalobkyňa a z písomných vyjadrení sudcov nevyplýva žiaden taký vzťah, ktorý by bolo možné z objektívneho hľadiska považovať za taký bezprostredný (osobný) vzťah uvedených sudcov k žalovanému ako účastníkovi konania, ktorý je z hľadiska ustanovenia § 14 ods.1 O.s.p. relevantný. Relevantnou by mohla byť len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych,

konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. V kontexte uvedeného vnímania (len) samotná skutočnosť o existencii širšieho príbuzenského vzťahu medzi manželkou účastníka konania a sudkyňou, ktorá je jej sesternicou, bez ďalšieho objektívne nezakladá dôvod na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci; nevzbudzuje pochybnosti o schopnosti prejsť a rozhodnúť vec nestranne a nezaujato.

Treba preto uzavrieť, že vzťah sudcu a manžela (manželky) jeho sesternice (bratranca) nie je príbuzenským vzťahom v priamom, ani s pobočnom rade, ale ďalším príbuzenským vzťahom, ktorý z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. nezakladá dôvod na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, ak mu chýba vlastnosť, že ujmu, ktorú utrpela jedna z týchto osôb, druhá pociťuje ako ujmu vlastnú (§ 116 Obč. zák.).

Treba zohľadniť i to, že každý z vyššie uvedených sudcov vo svojom písomnom vyjadrení nedeklaroval žiaden taký vzťah k veci alebo k účastníkom konania, ktorý ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p. považuje za právne relevantný dôvod pre vylúčenie týchto sudcov z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci a z obsahu spisu takýto dôvod ani nevyplýva.

V súlade s judikatúrou ESLP, ústavného súdu a tiež vyššie uvedeným výkladom dospel k záveru, že v tomto prípade nemožno mať pochybnosti o nezaujatosti sudcov (z oboch relevantných hľadísk teórie zdania, tak subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska), ktoré by boli relevantné v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky neexistuje žiadny dôvod objektívnej povahy, so zreteľom na ktorý by mohli vzniknúť pochybnosti o tom, že uvedení sudcovia by nemohli voči účastníkom konania postupovať nezaujato, neutrálne a že vec objektívne – podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia – posúdia so zreteľom na všetky skutočnosti významné pre rozhodnutie.

Z týchto dôvodov rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že označení sudcovia Krajského súdu, členovia senátu 11 Co JUDr. J. Č., JUDr. A. Č. a JUDr. Ľ. K. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp.zn. 11 Co 62/2010 (vec Okresného súdu Košice - okolie sp. zn. 8 C 29/1995). So zreteľom na to už

Najvyšší súd Slovenskej republiky nerozhodoval o námietke zaujatosti voči všetkým sudcom občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Košiciach.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 4. februára 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta